

Oral Çalışlar'a cevap

BİNNAZ TOPRAK

Türkiye / 06/12/2010

Kamuoyunda 'liberal' olarak bilinen bir düşünce grubunun giderek tahakkümü altına girdik. Bu köşeye başlarken kimseyle kişisel polemığe girmemeye karar vermiştim ancak Oral Çalışlar'ın 1.12.2010 tarihli Radikal'de bana hitaben kaleme aldığı yazı, bu kararımı bozmama neden oldu. Kamuoyunda 'liberal' olarak bilinen, oysa çoğu mensubunun, liberalliğin farklı görüşlere açık olmayı içerdiğinin pek de farkında olmadığı bir düşünce grubunun giderek tahakkümü altına girdik. Bu öylesine bir tahakküm ki ileri sürdüğünüz her fikir, eğer bu gruptakilerin görüşlerine uymuyorsa anında 'Kemalist' damgası yemenize neden oluyor. Çalışlar da öyle yapmış. 'Şehirli Müslümanlık' üzerine bu köşede yazdığım iki yazıyı beğenmemiş, daha da ileri gidip 'bilim kadınlığıma' yakıştıramamış. Beğenmeyebilir. Ben de çoğu kez onun yazdıklarını, hep aynı söylemin tekrarı olarak gördüğümünden, beğenmiyorum. Yukarıda bahsettiğim yazısı bu tekrarlara bir örnek. 'Şehirli Müslümanlık' tabirini bilin bakalım kim 'icat' etmişmiş? Çok şaşıracaksınız(!), tabii ki 'Kemalistler.' Günümüzün her sorununu Kemalizme ve cumhuriyetin ilk yıllarına geri giderek açıklamak, analitik düşüncenin yerini aldı. Bu konuya ileriki bir yazımda tekrar değineceğim.

Fetva gibi cümle

"Bence şehir ve kasabalar, hiçbir zaman Toprak'ın tarif ettiği 'modern Müslüman'ın hayata damgasını vurduğu yerler olmadı" diyor Çalışlar. Bu kanaate nasıl varmış? Tıpkı benim yaptığım gibi, gözlemleriyle. Ancak Çalışlar, kanaatinin gözlemlerine dayandığını yazmak yerine "Laik-Müslüman yaşam tarzının eskiden daha yaygın olduğu yönündeki tezlerin sağlam bir temeli yok" demiş. Bu fetva gibi cümlede ileri sürdüğüm tezin 'sağlam bir temeli' olmadığını nereden biliyoruz? Çünkü Çalışlar aksini gözlemlemiş. O öyle gözlemlemişse muhakkak doğrudur. Çalışlar'ın yazısına 3.12.2010 tarihli Taraf'taki köşesinde değinen Murat Belge, 'genel olarak' Çalışlar'a katıldığını söylemesine rağmen, yazısının gerisinde ele aldığı örnekler ve gözlemleri benimkiyle aynı. "Taşra hayatında 'modern hayat tarzı' başlığı altında sayacağınız bazı öğelerin kaybolduğu doğru; bunların birçoğunda dine ilişkin bir tanı da hemen bulabilirsiniz" diyor. Verdiği örnekler Belge'ye Anadolu'yu iyi bilenler tarafından aktarılmış. Nitekim, ben de bu kanaatime sadece kendi gözlemlerimle varmadım. Anadolu'da yürüttüğüm bir çalışma vasıtasıyla gittiğimiz her kentte Belge'ye aktarılanlara benzer anlatılar dinledik. Belge'nin bana itirazı, yazımı Çalışlar üzerinden okuduğu için 'modern hayat tarzı'na sahip olanları 'gerçek Müslüman' addettiğim 'varsayımına' dayalı. Oysa böyle bir iddiada bulunmadım. Sadece, gerçek Müslüman öğretilerde inancın Allah'la kul arasında olduğunu belirttim. Yazım, ne 'gerçek' ne de 'sahte' Müslümanlık üzerineydi. Tam aksine, inancını Anadolu'da bir zamanlar farklı yaşayan 'şehirli Müslümanlar'dan bahsetmiş, bu ailelerin kaybolduğunu ve Müslümanlığın giderek tektipleştirildiğini öne sürmüştüm. Tektipleştirici öğretilere karşı olduklarını savunan 'liberallerimizin' dinin algılanış ve yaşanış biçimindeki tektipleştirmeden hiç de rahatsız olmamalarının beni şaşırttığını da belirtmiştim. Çalışlar söylediklerimi ya anlamamış ya da bilerek çarpıtmış. Her halükârda bunu söylemiş olmak, iddia ettiği gibi, 'totaliterlik' falan değil.

Çalışlar'a tavsiyem

Bu görüşüm tabii ki eleştiriye açıktır. Ancak bu eleştiriler, beni susturmak için ismimin yanına sıfat eklenmesini içermediği sürece. Asıl bunu yapmanın 'otoriter' bir tavır olduğunu düşünüyorum. Bu arada Çalışlar'a tavsiyem, 'totaliterlik'le 'otoriterlik' arasındaki farkı öğrenmesi. Siyasetbilimi bölümlerinde bu ayrım birinci sınıftaki giriş derslerinde öğretilir.